

„K celosti“ – monografie malíře Ladislava Laštůvky

HANA FADINGEROVÁ

Kniha s názvem *Ladislav Laštůvka* je shrnutím bohužel poněkud předčasně uzavřené tvorby tohoto malíře a grafika (1951–2012), který žil v Újezdu u Brna a patřil k brněnské umělecké scéně, i když nebyl přímo nápadným zjevem a šel svou vlastní cestou mimo umělecké skupiny a sdružení. Zásahu o vydání knihy má hlavně malířova rodina a jeho přítel Zdeněk Volf. Publikace vyšla při příležitosti výstavy v Památníku písemnictví na Moravě v benediktinském opatství v Rajhradě, která se uskutečnila minulého roku. Tvorbu Ladislava Laštůvky v minulosti kritika i teorie umění zaregistrovaly, ale reflektovaly ji prozatím jen příležitostně tisky doprovázející jeho výstavy, několik textů v různých časopisech a stručné slovníkové heslo. Nová publikace je tak první příležitostí poznat jeho práci důkladněji.

Básník Zdeněk Volf je autorem hlavní statě. Její název „K celosti“, který je zároveň jakoby podtitulem celé monografie, ve zkratce a s narážkou na jungovský psychologický koncept individuace vystihuje podstatný základ Laštůvkovy tvorby. Poukazuje k tomu, že umělecká tvorba pro něj byla velmi osobní věcí a obrazy doprovázely jeho cestu k sebepoznání a uskutečnění sebe sama, kterou neprošel vždy hladce a bez vnitřních i vnějších konfliktů. V textu Zdeňka Volfa se jednoznačně kladně projevuje blízký vztah pisatele k malíři – spojovalo je dlouholeté přátelství. Volf uvádí všechny základní okolnosti Laštůvkova života a umělecké dráhy. Dozvídáme se o jeho rodinných kořenech, osudovém vztahu k manželce, zásadním vlivu učitele – malíře Petra Skácela – i o jeho dlouholeté práci v depozitářích Moravské galerie v Brně, což ho podstatným způsobem formovalo jako umělce s respektem ke starému umění i klasické moderně. Nakonec je zmíněno i jeho fatální onemocnění, které vše ukončilo.

Klíčová pasáž Volfova textu přináší odkrytí zážitku z mládí, který byl pro tvorbu Ladislava Laštůvky určující. Bělostné příznaky, které se před ním v halucinaci během nevolnosti zjevily, se budou v různých podobách v jeho obrazech stále vracet. Tato vize dala jeho malbě základní barevné ladění, které vychází z bílé barvy a jejích jemných posunů směrem k dalším odstínům. Z tohoto momentu taky pochopíme, proč je Laštůvkovo vyjádření založené na náznaku a neurčitých fragmentárních formách, i když vychází z velmi konkrétního pocitu nebo tělesného stavu.

Zdeněk Volf nezařazuje Laštůvku ke konkrétní malířské tendenci, ale odhaluje zdroje jeho představ a uvádí řadu jmen umělců, ať už minulosti nebo moderní doby (např. Leonardo, Medek, Šíma), které malíř ctěl. To samo o sobě naznačuje, jakým směrem se jeho vlastní umělecké uvažování ubíralo. Volf také přesně vycítil základní polaritu, na které je malířovo vidění založeno – je to na jedné straně vypjatá exprese, postavená na

Ladislav Laštůvka.
Uspořádal
Zdeněk Volf.
Pavel Laštůvka,
Újezd u Brna
2016, 126 stran.

Ladislav Laštůvka

pohybu vábívého ženského těla, a na druhé straně introvertní pól naznačený gesty usebrání a stahování do sebe. Vyjádřením tohoto spirituálního rozpoložení je mužská figura s aluzí na ukřižovaného Krista. Volf zdůrazňuje subjektivní východisko autora, ale postihl i společenské pozadí jeho obrazových symbolů, které nemusí být tak zjevné. Postava sevřená v prostoru nebo naopak figura, která se propadá a ztrácí v jeho rozlehlosti, to je člověk svíraný a dezorientovaný absurditou a bezcílností života v nesvobodné společnosti před rokem 1989.

Text Zdeňka Volfa má téměř „románový“ vývoj a básnickou slovní sugestivnost s místy trochu složitě spleťnými větami. Laštůvkova imaginativnost pro něj nevyznívá jenom ve smyslu výtvarném, ale i slovním, básnickém. Každý z artefaktů se mu zdá být osudovou básní. Volfovým přáním bylo vytvořit přehled díla, který by uspořádáním, výběrem a charakterem asocioval knihu poezie.

V publikaci dále najdeme tři kratší texty historiků umění – Bronislavy Gabrielové a Jaroslava Kačera, které jsou staršího data a některé z nich už byly dříve publikovány. Oba autoři působili stejně jako L. Laštůvka v Moravské galerii v Brně (J. Kačer byl jejím dlouholetým ředitelem) a malířovu tvorbu sledovali dlouhodobě. Bronislava Gabrielová ve svém textu zdůrazňuje, že Ladislav Laštůvka je v rámci soudobé produkce těžko zařaditelný. Jaroslav Kačer malíře přiřazuje k postmoderním tendencím, s čímž se dá polemizovat. U Laštůvky není ani stopa po postmodernistickém intelektuálním odstupu, nezávazné hře nebo hodnotové rozvolněnosti. Jeho malířské gesto je opravdové, přímé a není záležitostí žádné spekulace. Je to naopak zápas a snaha vyjádřit se tím jediným správným způsobem. V textech obou historiků umění se objevují zásadní charakteristiky Laštůvkova přístupu – je to tvorba, která probíhá jako subjektivní introspekce, ale přenáší se také do obecnější existenciální roviny, na které komunikuje s divákem. Hlavní roli hraje ženská postava, která nese různé psychické stavy a pocity. Kačer k jejímu pojmenování použil surrealistický termín a vidí ji jako „ženu – fantomá“, který se zjevuje v imaginárních scénách. Oba autoři analyzují, jak u Laštůvky probíhá interakce postavy a prostoru, od kontrastního protikladu až k prostoupení postavy prostředím v obrazech ze závěrečného období. V textech převažuje optika romantizujícího po-

hledu, kterému se umělec jeví jako jedinečná originální osobnost, která svým gestem vyjadřuje vnitřní pocity a napětí. Naznačuje se ale také širší souvislost s vlnou tzv. imaginativního umění, která se v českém umění projevovala koncem 60. a v 70. letech. Laštůvkova malba by pak byla krokem proti proudu času, což ale neznamená neprogresivní anachronismus, protože dnes už cítíme, že stejně vzrušující jako originalita a novost je také odkrývání souvislostí a vztahů napříč uměleckými epochami. A tak by se daly Laštůvkovy expresivní ženské figury vidět jako obdoba antických nymf nebo barokních extatických světic a mohou být příkladem warburgovských „forem patosu“, které se vynořují v různých podobách napříč dějinami umění. Tudy by se třeba dalo vést další uvažování o Laštůvkově malbě.

Komentáře obou historiků umění jsou erudované, ale ve srovnání s Volfovou esejí jako by vypovídaly s menší intenzitou a zdrženlivě se schovávají v neurčitostech odborného slovníku. Bylo by dobré zařadit do monografie také současný kritický text, který by tvorbu Ladislava Laštůvky zhodnotil z odstupu a z perspektivy ukončeného díla. Nabízí se také možnost interpretace opírající se o psychologii umění s ohledem na to, jak výrazně se psychické stavy a pocity u Laštůvky do jeho uměleckého vidění promítaly.

Je třeba také zmínit zdařilou grafickou úpravu knihy, za kterou stojí malířův syn Pavel Laštůvka, a ocenit její obsáhlou obrazovou část a barevnou věrnost kvalitních celostránkových reprodukcí. Vše doplňuje přehled výstav a soupis děl se snahou podchytit je v úplnosti.

Vydání monografie Ladislava Laštůvky je dobrý počín, který malířovo dílo představuje jako završený celek a zanáší ho na mapu umění nedávno minulé doby. Umělecké dění tak nevnímáme jen prostřednictvím nejznámějších jmen, která už mají své místo ve vyprávěném příběhu umění, ale zjišťujeme, že skutečnost byla daleko rozmanitější a že existuje mnoho zajímavých a méně zmiňovaných autorů, kteří sice netvořili nejprůbojnější předvoj nových uměleckých tendencí, ale cenné je u nich to, jak potvrzovali a svým autentickým způsobem rozvíjeli dříve naznačené cesty.

Hana Fadingerová, historička umění, působí v Podhoráckém muzeu v Předklášteří.